Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 2.06.2022 www.osw.waw.pl

Atak Rosji na Ukrainę – stan po 98 dniach

Andrzej Wilk, Piotr Żochowski, Sławomir Matuszak

Siły ukraińskie utrzymują się w przemysłowych dzielnicach Siewierodoniecka (na południu i zachodzie miasta), jednak 80% jego obszaru kontrolują już wojska rosyjskie, które miały też opanować większą część położonej pomiędzy Popasną a Lisiczańskiem Komyszuwachy. Jednostki agresora powstrzymywane są na południowych obrzeżach Lisiczańska, a także w kilku innych miejscowościach pozostałej pod kontrolą ukraińską części obwodu ługańskiego. W obwodzie donieckim obrońcy odparli natarcie na północno-wschodnich obrzeżach Słowiańska, rozstrzygnięcia nie przyniosły natomiast walki na wschód od Bachmutu. Rosyjska artyleria i lotnictwo kontynuują ataki na pozycje ukraińskie na całej linii styczności wojsk oraz w przygranicznych rejonach obwodu sumskiego. Kolejną dobę ostrzeliwano i bombardowano Charków, Mikołajów i Słowiańsk, a także szereg miejscowości w obwodach charkowskim, mikołajowskim, zaporoskim oraz w południowej części obwodu dniepropetrowskiego (na południe od Krzywego Rogu oraz w pobliżu węzła kolejowego Synelnykowe). Celem ataku rakietowego była infrastruktura kolejowa w rejonie stryjskim na południe od Lwowa. Uzupełnienia w zakresie uzbrojenia i sprzętu wojskowego mają docierać do jednostek rosyjskich rozlokowanych na obszarach graniczących z obwodem sumskim, partię zmodernizowanych w Rosji haubic samobieżnych 2S3M Akacja otrzymała również armia białoruska.

Nowy pakiet amerykańskiej pomocy wojskowej dla Ukrainy o wartości 700 mln dolarów przewiduje dostarczenie m.in. 4 wieloprowadnicowych wyrzutni pocisków rakietowych (MLRS) HIMARS, 4 śmigłowców Mi-17, 1 tys. rakiet przeciwpancernych do przenośnych wyrzutni Javelin i 6 tys. innych pocisków przeciwpancernych. W porozumieniu z Waszyngtonem partię MLRS M270 ma Ukrainie dostarczyć Wielka Brytania. Media podają, że Kijów otrzyma rakiety o zasięgu do 80 km. Przekazanie wyrzutni MARS II o zasięgu 40 km mają rozważać Niemcy. Ukraina i Słowacja podpisały kontrakt na dostawę 8 armatohaubic samobieżnych kalibru 155 mm Zuzana 2. Podczas wizyty premiera Mateusza Morawieckiego w Kijowie uzgodniono dostarczenie blisko 60 armatohaubic samobieżnych 155 mm Krab (wyposażenie trzech dywizjonów).

W Rosji trwa kampania propagandowa mająca ugruntować tezę o konieczności szybkiej aneksji terytoriów ukraińskich. Pochodzący z Krymu senator Rady Federacji FR Siergiej Cekow stwierdził, że referenda w sprawie przyłączenia do Rosji tzw. republik ludowych Donbasu i zajętych obszarów obwodów chersońskiego i zaporoskiego mogą się odbyć w ciągu roku. Według niego wszystkie terytoria kontrolowane przez Rosję mają bardzo duże szanse na ponowne zjednoczenie z nią. Przewodniczący Komisji Spraw Międzynarodowych Dumy Państwowej Leonid Słucki ocenił, że przeprowadzenie referendów aneksyjnych będzie możliwe już latem. Według niego o włączeniu „wyzwolonych" terytoriów do Rosji powinna

zdecydować miejscowa ludność.

1 czerwca w Kijowie odbyły się polsko-ukraińskie konsultacje międzyrządowe, w których wzięli udział premierzy Mateusz Morawiecki i Denys Szmyhal. W czasie wizyty podpisano szereg dokumentów dwustronnych związanych m.in. z energetyką, ochroną środowiska i wymianą handlową. Obie strony porozumiały się w sprawie intensyfikacji działań na rzecz uproszczenia procedur obowiązujących przy przekraczaniu granicy. W czerwcu ma się rozpocząć pilotażowy program wspólnych odpraw na przejściu Korczowa–Krakowiec.

Minister finansów Serhij Marczenko poinformował, że wpływy z podatków pozwalają na pokrycie jedynie jednej trzeciej wydatków budżetowych. Dochody z ceł po rosyjskiej agresji zmniejszyły się o 73%, zaś z pozostałych podatków – o 25–30%. Marczenko ocenił, że PKB Ukrainy w 2022 r. być może skurczy się o 20%, a nie, jak wcześniej prognozowano, o 30–45%, co jest związane ze stopniowym przywracaniem aktywności biznesowej w kraju. Zaznaczył przy tym, że realny spadek będzie zależał od intensywności i długotrwałości działań wojennych. Narodowy Bank Ukrainy zakomunikował, że w kwietniu przekazy pieniężne od emigrantów zarobkowych zmniejszyły się o 14,7% w stosunku do analogicznego miesiąca ub.r. i wyniosły 1 mld dolarów.

Ukraińskie Stowarzyszenie Ziarna szacuje, że produkcja w 2022 r. może sięgnąć 66,5 mln ton zboża i nasion roślin oleistych, które mają zostać zebrane z 18,8 mln ha. Produkcja pszenicy może wynieść 19,2 mln ton, co będzie wynikiem znacząco niższym niż w ub.r., kiedy zebrano 33 mln ton. Szacunki dotyczące kukurydzy mówią o 26,1 mln ton (w ub.r. – 37,6 mln ton), jęczmienia – 6,6 mln ton (w ub.r. – 10,1 mln ton), a słonecznika – 9 mln ton (w ub.r. – 16,9 mln ton).

Komentarz

• Ogłoszony przez Waszyngton nowy pakiet pomocy wojskowej jest zdecydowanie uboższy od poprzedniego, obejmującego m.in. dostarczenie 90 armatohaubic M777 i 11 śmigłowców Mi-17. Przełamanie „tabu" w postaci dostaw wieloprowadnicowych wyrzutni pocisków rakietowych ma charakter symboliczny (cztery wyrzutnie pozwalają na wyposażenie jednej baterii artylerii rakietowej), a amerykańskie HIMARS-y dotrą na Ukrainę najwcześniej za kilka tygodni. Należy przyjąć, że porównywalna liczebnie będzie w tym zakresie donacja brytyjska (nb. żeby przekazać Ukrainie wyrzutnie M270, Londyn musiał uzyskać zgodę USA). Docierające z Niemiec doniesienia na temat możliwości dostaw wyrzutni MARS II stanowią przejaw polityki informacyjnej mającej sprawić wrażenie zaangażowania RFN we wsparcie wojskowe armii ukraińskiej. Informacja o zamiarze dostarczenia przez Berlin rakietowych systemów przeciwlotniczych IRIS-T (w stanowiącej produkt eksportowy lądowej wersji SLM, której głównym użytkownikiem jest Egipt) nie potwierdziła się. Po wykazaniu zainteresowania nią ze strony mediów okazało się, że przynajmniej w najbliższych miesiącach Niemcy nie będą dysponowały systemami, które mogłyby przekazać.

• Na podstawowego obok Stanów Zjednoczonych dostawcę uzbrojenia dla armii ukraińskiej wyrasta Polska. Szacowany na 700 mln dolarów (analogicznie do najnowszego pakietu pomocy amerykańskiej) kontrakt na dostawę armatohaubic Krab jest największym, jaki kiedykolwiek zawarła Ukraina w zakresie zakupu nowoczesnego uzbrojenia zachodniego. Pierwsze Kraby mają być przekazane już w najbliższych miesiącach, tymczasem obecne moce produkcyjne Huty Stalowa Wola umożliwiają budowę nie więcej niż 30 egzemplarzy

rocznie. W celu przyspieszenia produkcji do Krabów mogą zostać wykorzystane koreańskie podwozia K9 koncernu Samsung. Należy podkreślić, że z zasobów polskiego wojska pochodzi zdecydowana większość przekazanych dotychczas armii ukraińskiej czołgów, także znacząca część bojowych wozów piechoty, artylerii samobieżnej kalibru 122 mm oraz uzbrojenia i części zamiennych do samolotów bojowych.

• Przedstawiciele rosyjskich władz coraz mocniej angażują się w propagowanie koncepcji przyspieszonej integracji zajętych terytoriów Ukrainy. Potwierdza to tezę, że w maju na Kremlu zapadła decyzja o konieczności powiększenia obszaru Rosji. Pozwoli to na ogłoszenie zakończenia kolejnego, zwycięskiego etapu scalania ziem rosyjskich. Niejasna jest jeszcze przyszłość okupowanych przez Rosjan obszarów obwodu charkowskiego. Wypowiedź przedstawiciela Rady Federacji Leonida Słuckiego, który stwierdził, że trzeba zastanowić się nad losem mieszkańców Iziumu, może oznaczać, że rozważa się wcielenie do Rosji również niewielkiej części Charkowszczyzny, po uprzednim włączeniu jej do tzw. Donieckiej Republiki Ludowej.

• Choć szacunki dotyczące tegorocznych zbiorów są znacząco niższe niż ubiegłoroczne, kiedy zebrano 86 mln ton zbóż i 22,8 mln ton roślin oleistych, to i tak wielokrotnie przewyższają potrzeby konsumpcyjne na Ukrainie. Przed wojną około trzech czwartych zbiorów zbóż przeznaczano na eksport, obecnie znacząco utrudniony z powodu blokady portów czarnomorskich. W rezultacie w marcu sprzedaż zbóż za granicę zmniejszyła się w porównaniu ze styczniem o 75%, a olejów roślinnych – o 77%. Jeśli nie zostaną szybko znalezione alternatywne trasy dostaw ukraińskiej produkcji rolnej, może dojść do znaczącego zmniejszenia areału zasiewów jesienią – powodem będzie brak środków na ich przeprowadzenie u farmerów i w przedsiębiorstwach rolnych. To z kolei może doprowadzić do pogłębienia się kryzysu żywnościowego na świecie.